

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Prof. Dr. Albert-Peter Rethmann

Posudek

Gregor Buss, Identita – Náboženství – Moderna. Kritika sekulárního věku ve filosofickém myšlení Charlese Taylora v dialogu se Stanleyem Hauerwasem a Jeffreyem Stoutem, rigorózní práce, Praha 2009

G. Buss se v předkládané práci zabývá kanadským filozofem Charlesem Taylorem a jeho analýzou a kritikou novověké identity se zaměřením na jedince i na společenské jednotky (rodinu, společnost, stát atd.), dále významem náboženství pro utváření identity a v této souvislosti také formulováním vztahu církve a liberálního státu.

V části A autor představuje antropologii Ch. Taylora, která díky orientaci člověka na dobro a jeho začlenění do společnosti nutně zahrnuje rovněž morálně-filozofický a sociálně-filozofický koncept. Přitom Taylor zdůrazňuje v dějinách zakořeněný a v současnosti stále platný význam křesťanství pro sebeinterpretaci člověka a pro nacházení identity společnosti, pokud člověk i společnost chtějí prolomit a překonávat často vnímané zužování a zplošťování života.

Otázkou k diskuzi je, zdali se pozice Nietzscheho a Taylora (srov. s. 53, bod 2) ve vztahu k vlastnímu přínosu křesťanství pro sekularizaci světa skutečně překrývají. Zatímco Nietzsche formuluje námitku – vinu církve v její „dvoutisícileté výchově k pravdě“ –, zdůrazňuje Taylor spíše jisté duchovní tradice křesťanství („obrat k niternosti“) jako základ pro umožnění sekularizace. Přinejmenším vedle těchto dvou motivů, které uvádějí Nietzsche a Taylor, musí být odprofanizování světa (který v současné době již není prožíván panteisticky) viděno prostřednictvím křesťansko-židovské víry. Toto odprofanizování (a v tomto smyslu sekularizace) spočívá v tom, že stvoření je chápáno jako veličina odlišná od Boha. Stvoření je sice Stvořitelem umožněno a je prostřednictvím jeho stálé stvořitelské vůle udržováno (relacionalita), existuje nicméně – především pokud je řeč o člověku, jehož stvořenost k Božímu obrazu tkví právě v tom, že je obdarován rozumem, svobodou a schopností milovat – také v relativní samostatnosti (autonomii) a je určeno zejména tím, že není totožné se svým Stvořitelem.

V části B pak G. Buss diskutuje vztah církve a liberální společnosti tím, že zachycuje diskuzi mezi americkými teology Stanleyem Hauerwasem a Jeffreyem Stoutem a představuje myšlenkový přístup Charlese Taylora jako střední pozici, která by mohla debatu obou Američanů

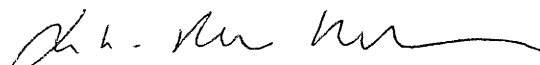
(odehrávající se mezi póly „církve jako kontrastní/sektářská společnost“ a „církve a křesťané ve společnosti/konstantinismus“) rozvinout.

V návaznosti na tento „dialog“ formuluje G. Buss (mimo jiné na pozadí Druhého vatikánského koncilu) vůdčí myšlenky, které profilují církev jako politicko-morálního aktéra ve státě a ve společnosti a odůvodňují význam zkušenosti s transcendentem pro utváření identity jedince a společnosti.

G. Buss představuje Taylorovo myšlení způsobem, který je na mladého teologa neobyčejně diferencovaný. Nespokojuje se však s pouhým shrnutím Taylorova myšlení, nýbrž zapojuje kanadského autora do rozhovoru s teology Stanleym Hauerwasem a Jeffreyem Stoutem. Zde se ve zvláštní míře ukazuje schopnost G. Busse zachycovat komplexní filozofické a teologické souvislosti, srozumitelným způsobem je představovat a přijímat silné i slabé stránky přístupů soudobého myšlení jako podnět pro vlastní další promýšlení.

Předložená práce je po obsahové i formální stránce zpracována příkladným způsobem. Bylo by žádoucí publikovat práci v předkládaném rozsahu nebo/a prostřednictvím dílčích studií, a tím zpřístupnit myšlenky Charlese Taylora – pod zorným úhlem tázání obsaženého v této práci – širšímu okruhu českých čtenářů. Práce předkládá mnoho styčných bodů pro diskuzi v České republice a také jinde v Evropě mj. v otázce chápání vztahu církve a státu. Styčné body a inspiraci k dalšímu promýšlení spatřuji jak v potřebě nutné prohlubující sebereflexe církve a křesťanů v pluralitním státě, tak pro společnost a stát, které ještě ne vždy našly plodný vztah k náboženství a církvi.

Praha, Frankfurt, 11. září 2009

Albert-Peter Rethmann